

HITELEZÉSI FOLYAMATOK

2020
SZEPTEMBER

HITELEZÉSI FOLYAMATOK

2020
SZEPTEMBER

Hitelezési folyamatok

(2020. szeptember)

Az elemzést készítette: Drabancz Áron, Hegedűs Sándor, Marosi Anna, Szabó Beáta

(Pénzügyi rendszer elemzése igazgatóság)

A kiadványt jóváhagyta: Virág Barnabás alelnök

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

A „Hitelezési folyamatok” című kiadvány célja, hogy átfogó képet mutasson a hitelezés legfrissebb trendjeinek alakulásáról, valamint segítséget nyújtson ezen folyamatok megfelelő értelmezéséhez. Ennek érdekében részletesen bemutatja a hitelaggregátumok, a bankok által észlelt hitelkereslet, valamint a hitelezési feltételek alakulását. A hitelezési feltételeken belül megkülönböztetünk ár és nem ár jellegű feltételeket. A nem ár jellegű feltételek azt befolyásolják, hogyan alakul a bankok által hitelképesnek tartott ügyfelek köre, és azok milyen feltételek mellett juthatnak hitelhez. Az ár jellegű feltételek pedig azt mutatják, hogy a hitelképes ügyfelek milyen áron juthatnak hitelhez.

A vizsgált főbb statisztikák az alábbiak:

- A hitelaggregátumok a gazdasági szereplők hitelállományának mennyiségi alakulását ismertetik a hitelintézetek mérlegstatisztikái alapján. Az új kihelyezések volumene és a hitelintézetek hitelek árfolyamhatásaitól megtisztított nettó állományváltozása egyaránt bemutatásra kerül. 2013 negyedik negyedétől az elemzés a teljes hitelintézeti szektor (bankrendszer és fiókok, szövetkezeti hitelintézetek) hitelezési folyamatait mutatja be.
- A nem ár jellegű hitelezési feltételek változása kvalitatív módon jelenik meg a „Hitelezési felmérés” alapján, amelyben az adott szegmensben aktív bankok – amelyek együtt 80–90 százalékát fedik le a hitelpiacnak – adnak indikációt a változás irányára a viszonyítási időszakhoz képest. A „Hitelezési felmérés”-ben ár jellegű feltételek – a forrásköltség feletti felár, a kockázatos hiteleken lévő prémium, illetve a felszámolt díjak – is szerepelnek kvalitatív módon.
- A kamatstatisztikák a hitelintézetek új megvalósult kihelyezések szerződésösszegével súlyozott aggregált kamatait, azaz ár jellegű feltételeit tartalmazzák. A hitelkamat felbontható referenciakamatra, illetve referenciakamat feletti felárra.
- A Hitelezési felmérés alapján az adott szegmensben aktív bankok az általuk észlelt hitelkereslet alakulására, várakozásaikra a „Hitelezési felmérés”-ben válaszolnak kvalitatív módon. Hasonlóan a hitelezési feltételekhez, a bankok a változás irányára adnak indikációt.

A hitelezési folyamatokat leíró indikátorok módszertanáról az elemzés végén található „Melléklet” ad részletes tájékoztatást. A kiadványon belül a „Hitelezési felmérés” eredményeit fókuszáltan mutatjuk be, de a kérdésekre adott válaszokat, illetve az eredményeken alapuló ábrakészletet az MNB honlapján a „Hitelezési felmérés” oldalon teljes körűen publikáljuk.

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló	6
2. Hitelezési folyamatok a vállalati szegmensben	7
3. Hitelezési folyamatok a háztartási szegmensben	15
4. Melléklet: Módszertani megjegyzések	23

Keretes írások

A koronavírus hitelezésre gyakorolt hatásai a banki interjúk tükrében	13
A babaváró hiteladósok jellemzői és céljai	21

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásai következtében a vállalati hitelállomány 2020 második negyedév folyamán csökkent az előző negyedévhez képest, ugyanakkor az elmúlt egy évben közel 700 milliárd forintnyi állománybővülés valósult meg, amely 8,4 százalékos éves növekedésnek felel meg. A márciusban bevezetett fizetési moratórium a hitelállomány lassabb amortizációjára, míg az új szerződéskötésekre a koronavírus gazdasági hatásainak tompítása érdekében elindított jegybanki és állami hitelprogramok hatottak. A vállalatok a negyedév során mintegy 640 milliárd forint értékben kötöttek új hitelszerződéseket, amely 18 százalékkal marad el a 2019 azonos negyedévi kibocsátástól. A mikro-, kis- és középvállalkozások hitelállománya az elmúlt évben 9,3 százalékkal nőtt. A kv-hitelezést a lezáruló NHP fix konstrukció mellett az áprilisban elindult NHP Hajrá is jelentősen támogatta, melyek keretében megkötött közel 190 milliárd forint értékű szerződések 2020 második negyedévében a kv szerződéskötések 60 százalékáért feleltek.

A bankok Hitelezési felmérésre adott válaszai és a hitelezési vezetőkkel folytatott interjúk alapján a hitelkínálati feltételek jelentősen szigorodtak a negyedév során, továbbá csökkent a hosszú lejáratú hitelek iránti kereslet. A felmérésben részt vevő bankok az év második felében minden vállalatméret-kategóriában, valamint az üzleti célú ingatlanra nyújtott hitelek feltételeiben is további szigorítást terveznek, ám ezzel párhuzamosan már a kereslet élénkülését vetítik előre.

A lakossági hitelállomány a tranzakciók eredőjeként 232 milliárd forinttal bővült 2020 második negyedévében, mellyel éves szinten 19,6 százalékos bővülés valósult meg. A növekedést elsősorban a babaváró hitelek dinamikus kibocsátása, valamint a fizetési moratórium miatt lecsökkent amortizáció támogatta. A hitelintézetek 142 milliárd forint értékben kötöttek babaváró hitelszerződéseket a második negyedévben, mellyel a termék június végén már a teljes lakossági hitelállomány mintegy 10 százalékát tette ki, és kérdőíves kutatásunk alapján az adósok háromnegyede valamilyen lakáscélra használja fel a terméket. A negyedév során csökkent az új szerződéskötések volumene, a legnagyobb mérséklődés a személyi kölcsönök esetében volt megfigyelhető, ahol a kibocsátás 63 százalékkal múlta alul az előző év azonos időszakának szerződéskötéseit. A CSOK keretében megkötött szerződések száma és volumene egyaránt visszaesett az új lakásépítésekhez kötődő igénylésekben, míg a falusi CSOK esetében továbbra is dinamikus kibocsátás volt megfigyelhető. Folytatódott a hosszabb távra kamatfixált hitelek térnyerése: a negyedév során megkötött lakáscélú hitelszerződések háromnegyede legalább 10 évre, vagy a futamidő végéig fix kamatozással rendelkezik, emellett a lakáshitelek 73 százaléka Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitel volt.

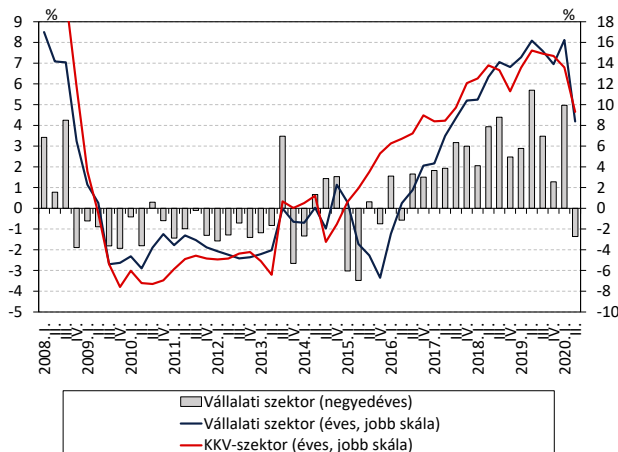
A Hitelezési felmérésben részt vevő bankok szigorítottak mind a lakáscélú-, mind a fogyasztási hitelek sztenderdjein a negyedév során, melyet a gazdasági kilátások-, valamint az ügyfelek hitelképességének romlásával indokoltak. Az év második felében ugyanakkor a bankok nettó értelemben vett 16 százaléka mindkét termék esetében enyhítést helyezett kilátásba. A negyedév során szinte valamennyi válaszadó intézmény érzékelte a keresletcsökkenést a lakáshitelek és a fogyasztási hitelek iránt, előbbi esetében azonban a bankok fele normalizálódást vár 2020 második felében. Nemcsak Magyarországon, de az eurozónában és a régióban is szigorúbbá váltak a lakossági hitelezési feltételek, mely mögött elsősorban a koronavírus következtében bizonytalanabbá vált gazdasági környezet áll.

2. HITELEZÉSI FOLYAMATOK A VÁLLALATI SZEGMENSZEN

A koronavírus-járvány negatív gazdasági hatása következtében 2020 második negyedévében – elsősorban devizahitelek jelentősebb mérséklődésének hatására – 126 milliárd forinttal csökkent a vállalatok hitelállománya a tranzakciók eredőjeként. 2019. július és 2020 június között 8,4 százalékkal, összesen 685 milliárd forinttal növekedett a nem pénzügyi vállalatok hitelállománya, amely érdemi mérséklődést jelent az első negyedév végi 16 százalékhoz képest. A kkv-szektor hitelállományának éves bővülése ugyancsak jelentősen mérséklődött, éves szinten 9,3 százalékkal nőtt. A második negyedév új szerződéskötéseinek volumene mintegy 18 százalékkal maradt el 2019 második negyedév értékétől. Az új hitelkihelyezésekben ágazati szempontból nőtt a koncentráció, és a nagyösszegű ügyletek részaránya továbbra is jelentős. Az áprilisban elinduló NHP Hajrá iránt jelentős érdeklődés mutatkozott 2020 második negyedévében, az NHP a teljes kibocsátás közel 30 százalékáért és a kkv szerződéskötések nagyjából 60 százalékáért felelt, így a forinthitelek és a rögzített kamatozású hitelek részaránya is nagymértékben emelkedett.

A Hitelezési felmérésben részt vevő bankok válaszai alapján a második negyedévben jelentősen szigorodtak a hitelezési feltételek a vállalati szegmensben, mely folyamat az év hátralévő részében is fennmaradhat. A forinthitel, illetve folyószámlahitel-kamatok nagyobb mértékben növekedtek elsősorban a forrásköltség növekedéséből adódóan. A bankok többsége 2020 második negyedévében visszaeső keresletet tapasztalt a hosszú lejáratú hitelek iránt, azonban a második félévben már ismét élénkülést várnak.

1. ábra: A teljes vállalati és a kkv-szektor hitelállományának növekedési üteme

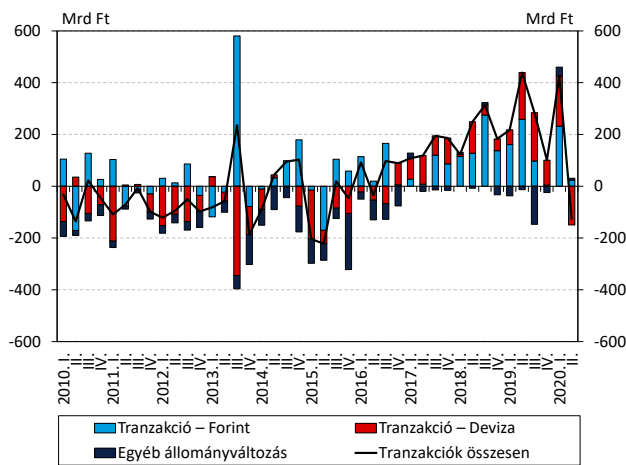
Megjegyzés: Tranzakció alapú, a kkv-szektor 2015. negyedik negyedév előtt bankrendszeri adatok alapján becsülve. Forrás: MNB.

Hazai vállalati hitelezés

Az éves dinamika 8,4 százalékra lassult. 2019 július és 2020 június között a nem-pénzügyi vállalatok hitelállománya tranzakciós alapon 685 milliárd forinttal bővült, ami 8,4 százalékos éves növekedésnek felel meg (1. ábra). Az állománybővülés közel azonos mértékben volt köszönhető a forint és devizahitelek növekedésének, a devizahitelek alacsonyabb bázisról 9,3 százalékkal, míg a forinthitelek 7,7 százalékkal növekedtek éves összevetésben. A kkv szegmens hitelezési dinamikája a nagyvállalatihoz hasonlóan lelassult, a szektor hitelállománya éves szinten 9,3 százalékkal nőtt.

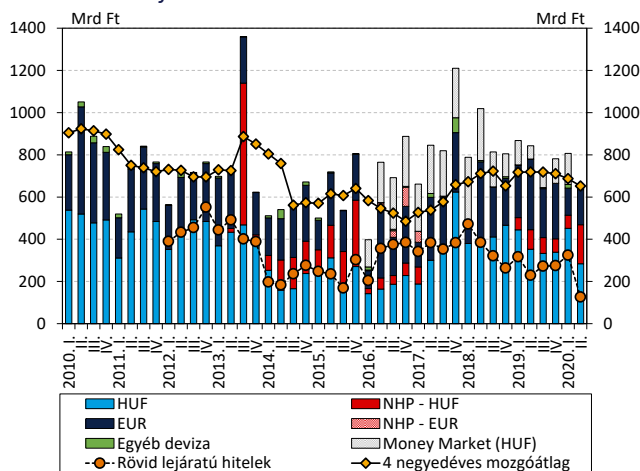
A devizahitel-tranzakciók hatására csökkent a vállalati hitelállomány a második negyedév során. A folyósítások és a törlesztések eredőjeként a vállalati hitelállomány 126 milliárd forinttal mérséklődött 2020 második negyedévében (2. ábra), a kkv szegmensben azonban 45 milliárd forintos emelkedés volt megfigyelhető. A devizahitelek 150 milliárd forintos csökkenése mellett a forinthitelek 24 milliárd forinttal növekedtek. A negyedévben a nagyösszegű ügyletek tranzakciói csökkentőleg hatottak a fennálló hitelállományra. Az elmúlt negyedévben a hosszabb lejáratú forint- és devizahitelek állománya bővült, míg rövidebb futamidőkön az állomány mérséklődése volt megfigyelhető. A

2. ábra: A vállalati hitelállomány nettó negyedéves változása denomináció szerint

Megjegyzés: A 2017 elején egyes bankok számviteli sztenderdjeiben bekövetkezett változás hatása korrigálásra került. Forrás: MNB.

3. ábra: Új vállalati hitelek a hitelintézeti szektorban

Forrás: MNB.

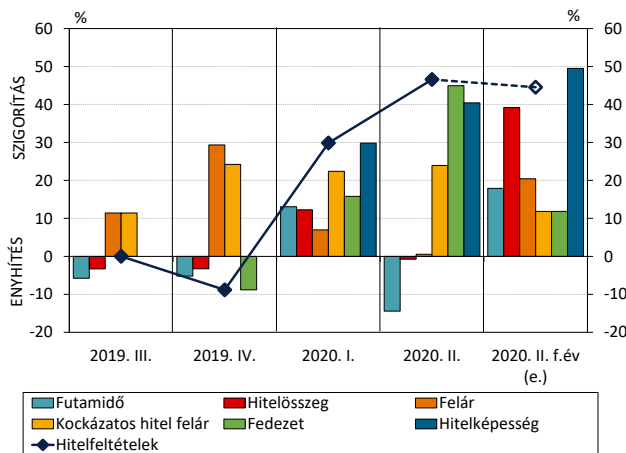
negyedévben tapasztalt állomány-mérséklődést részben tompította a koronavírus negatív gazdasági hatásai miatt bevezetett hitelmoratórium, az NHP Hajrá konstrukció, valamint az állami hitel- és garanciaprogramok.¹ Ugyanakkor a Növekedési Kötvényprogram keretében kihelyezett források egy része hitelkiváltás révén úgy növelte az állomány amortizációját, hogy a kibocsátott kötvényállomány nem jelenik meg a vizsgált hitelállományban. A hitelállomány ez okból történő csökkenése így a vállalati források átcsoportosítását, és nem azok mérséklődését jelenti. Az ingatlanügyletek és a feldolgozóipar ágazat járult hozzá legnagyobb mértékben az éves növekedéshez, negyedéves alapon azonban a két szektor hitelállománya már stagnált. 2020 második negyedévében a legnagyobb csökkenés a pénzügyi és biztosítási tevékenység ágazatban és a kereskedelem és gépjárműjavítás ágazatban valósult meg. Az éves hiteltranzakciókat tekintve a feldolgozóipar és az ingatlanszektor szerepe rendkívül hangsúlyos, az elmúlt egy év 685 milliárd forint értékű tranzakciós növekedésének közel háromnegyede a fenti két ágazathoz kapcsolódott.

A vállalati hitelkibocsátás a második negyedévben 18 százalékkal maradt el az előző év azonos időszaki szintjétől. A vállalatok az elmúlt 12 hónap során, pénzügyi ügyletek nélkül összesen 2 608 milliárd forint értékben kötöttek új hitelszerződéseket a hitelintézetekkel. A pandémiás helyzet következtében a 2020 második negyedévi új kibocsátás 18 százalékkal elmaradt az előző év azonos időszakától, miközben a kibocsátásban a forinthitelek dominanciája tovább növekedett (3. ábra). Az új kibocsátásban ágazati szempontból nőtt a koncentráció, továbbá a nagyösszegű (5 milliárd forint feletti) ügyletek részaránya továbbra is jelentősnek (36%) tekinthető. 2020-ban nagymértékben emelkedett a fix kamatozású hitelek részaránya az új kibocsátásban. Ehhez a lezáruló NHP *fix* konstrukció mellett az áprilisban elindult NHP Hajrá járult hozzá nagymértékben, melyek keretében az elmúlt évben majdnem 400 milliárd forint összegben kötöttek szerződést a hitelintézetek társas vállalkozásokkal.² Az NHP keretében

¹ A koronavírus gazdasági hatásainak tompítása érdekében bevezetett állami és jegybanki programokról a 2020. májusi Pénzügyi Stabilitási Jelentés 5. keretes írása nyújt részletesebb információt.

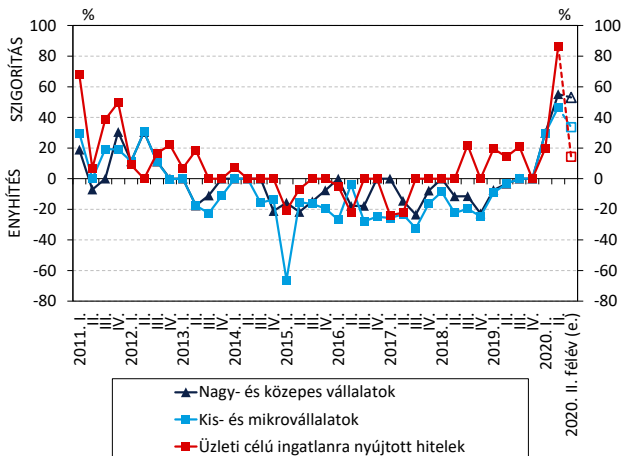
² Az adat nem tartalmazza a pénzügyi vállalkozások által és az önálló vállalkozók számára kibocsátott hitelek összegét. Az NHP Hajrá kibocsátásával kapcsolatban az MNB honlapja nyújt részletesebb információt: <https://www.mnb.hu/monetaris-politika/novekedesi-hitelprogram-nhp>

4. ábra: Hitelezési feltételek változása a vállalati szegmensben

Megjegyzés: A szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva. Forrás: MNB, a bankok válasza alapján.

5. ábra: Hitelezési feltételek változása a vállalati részszegmensekben

Megjegyzés: A szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva. Forrás: MNB, a bankok válasza alapján.

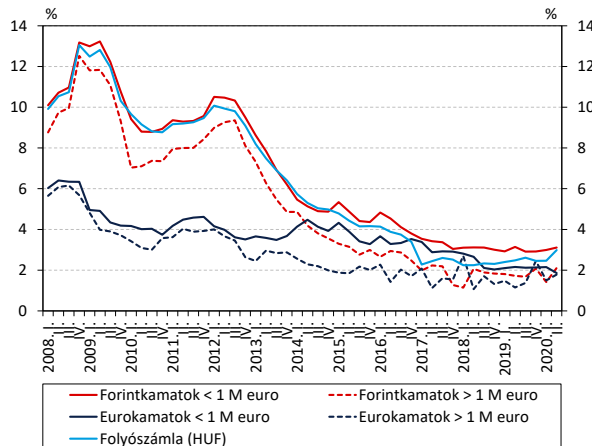
kötött közel 190 milliárd forint értékű szerződések 2020 második negyedévében pedig már az új kihelyezések közel 30 százalékáért, a kkv szerződéskötések 60 százalékáért feleltek.

A bankok jelentős aránya szigorított a vállalati hitelezési feltételeken a negyedév során. A válaszadó hitelintézetek nettó értelemben vett közel fele számolt be a vállalati hitelezési kondíciók szigorításáról, míg az üzleti célú ingatlanhitelek esetében döntő többségük, 86 százalékuk jelezte a sztetenderdek szigorodását. A szigorítás kapcsán az intézmények többsége az ipárgspecifikus problémákat, a gazdasági kilátások romlását, valamint a kockázati tolerancia megváltozását nevezte meg legfőbb indokként. A bankok elsősorban a minimálisan megkövetelt hitelképességi szintben, illetve hitelösszeg maximális nagyságában hajtottak végre jelentősebb szigorításokat (4. ábra). 2020 második felévére vonatkozóan a felmérésben részt vevő intézmények 45 százaléka a hitelezési feltételek további szigorítását tervezi. Minden vállalatméret-kategóriában, illetve az üzleti célú ingatlanra nyújtott hitelezési feltételekben is jelentős szigorítás valósult meg (5. ábra). A nagyvállalatok esetében a bankok nettó értelemben vett 53 százaléka, kis- és mikrovállalkozások esetében pedig 34 százaléka a hitelezési feltételek további szigorítását vetítette előre, míg 14 százalékuk tervez további szigorítást az üzleti célú ingatlanhitel feltételekben.

A folyószámlahitelek kamatszintje kis mértékben emelkedett az elmúlt negyedévben. A folyószámlahitelek kamatszintje 2020 második negyedévében 0,5 százalékponttal 3 százalékra emelkedett (6. ábra). Az egymillió euro alatti forinthitelek átlagos – a pénzügyi ügyletektől³ szűrt – kamatszintje negyedéves összevetésben csak kisebb mértékben emelkedett, az elmúlt években jelentősebb elmozdulás nem történt a jelenleg 3,1 százalékos kamatszintben. A kis összegű eurohitelek kamata 30 bázispontos csökkenéssel 1,9 százalékra mérséklődött az elmúlt negyedévben. A változást a folyószámla- és kisösszegű forinthitelek esetében a forrásköltség növekedése magyarázza, míg a

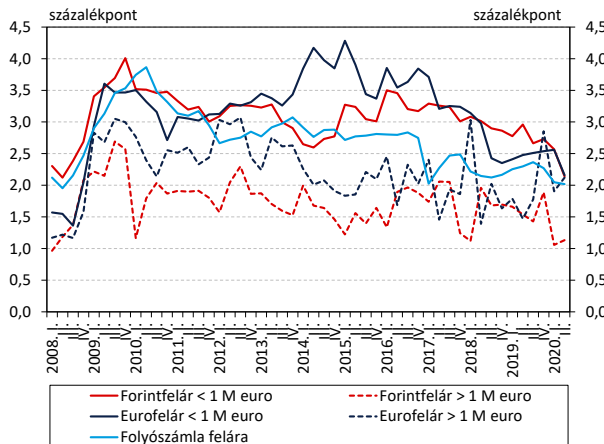
³ A money market ügyletek olyan, nem pénzügyi vállalatok számára nyújtott hitelek, amelyek értéke meghaladja az 1 millió eurót, rövid – jellemzően 1 hónapon belüli – futamidővel rendelkeznek, és valamilyen pénzügyi művelet finanszírozására szolgálnak. 2015-től van lehetőség a money market ügyletek kiszűrésére, ugyanakkor az ezt megelőző időszakban alacsony súlyukból adódóan nem torzították jelentősen a megfigyelt átlagos kamatokat.

6. ábra: A vállalati új kihelyezések kamatlába

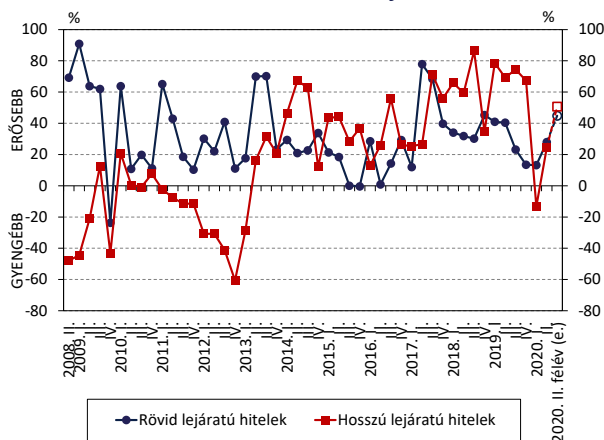
Megjegyzés: Változó kamatozású vagy maximum egyéves kamatfixálással rendelkező hitelek. 2015-től az 1 millió euro feletti money market hitelektől szűrt adatok alapján. Forrás: MNB.

7. ábra: A vállalati új kihelyezések felára

Megjegyzés: 3 hónapos BUBOR, illetve EURIBOR feletti felár. Változó kamatozású vagy maximum egyéves kamatfixálással rendelkező hitelek. 2015-től az 1 millió euro feletti money market hitelektől szűrt adatok alapján. Forrás: MNB.

8. ábra: A hitelkereslet változása futamidő szerint

Megjegyzés: Az erősebb és a gyengébb keresletet jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva. Forrás: MNB, a bankok válaszi alapján.

kisösszegű eurohitelek esetében a kamatfelárak csökkenése (7. ábra).

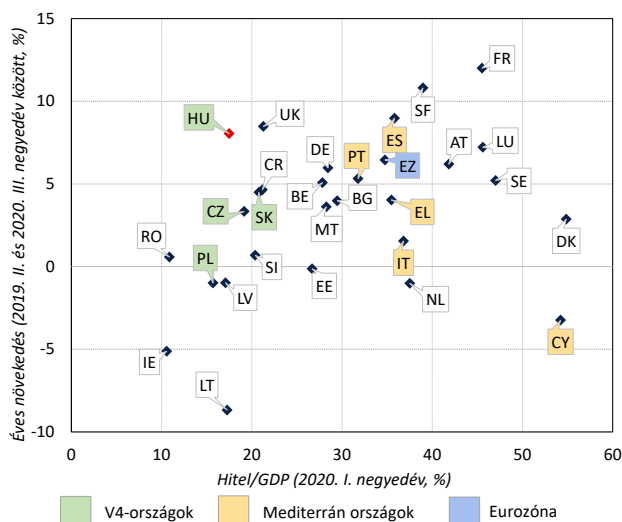
A nagyszegű forint hitelszerződések finanszírozási költségei emelkedtek az előző negyedévhez képest. A nagyszegű forinthitelek átlagkamata negyedéves összevetésben közel 70 bázisponttal 2,1 százalékra emelkedett. A nagyszegű eurohitelek átlagos kamatlába kisebb mértékben, 0,3 százalékponttal 1,8 százalékra nőtt. A kamatemelkedést a forinthitelek esetében a 3-havi BUBOR, az eurohitelek esetében pedig a felárak növekedése magyarázza.

Az év elején jelentősen csökkent a kereslet a hosszú lejáratú hitelek iránt, azonban az év második felében a bankok a kereslet élénkülésére számítanak. A korábbi Hitelezési felmérések eredményeivel szemben a koronavírus hatására az év első negyedévében a válszadó hitelintézetek nettó 13 százaléka a kereslet csökkenését tapasztalta a hosszú lejáratú hitelek iránt (8. ábra). A gyors visszarendeződést jelzi, hogy a második negyedévben a hitelintézetek közel negyede már ismét a kereslet élénkülését tapasztalta, mely tendencia az év második felében is folytatódhat. A rövid lejáratú hitelek iránti kereslet az elmúlt félévben sem mérséklődött, előretétekintve pedig élénkülő keresletet vár a hitelintézetek nettó értelemben vett 45 százaléka ebben a termékkörben. A forinthitelek válszállóbbnak bizonyultak a devizahiteleknél, csökkenő mértékben, de végig fennmaradt a termék iránt a kereslet élénkülése.

Dinamikusan nő az NHP Hajrá konstrukció iránti kereslet. Az áprilistól elérhető NHP Hajrá konstrukció keretében 2020 második negyedévében közel 2400 szerződést kötöttek a hitelintézetek társas vállalkozásokkal mintegy 160 milliárd forint értékben. A terméket az első 3 hónapban döntően (58 százalék) forgóeszköz-finanszírozásra fordították, a volumen 23 százalékát beruházási célra igényelték, 19 százalékából pedig meglévő beruházási hitelüket váltották ki a vállalkozások. A hitelkérelmek áprilisi beérkezési és jóváhagyási szakaszát követően májusban már 550 szerződés jött létre 26 milliárd forint értékben, júniusban pedig 1820 szerződést írtak alá 134 milliárd forintos volumen mellett. Az NHP Hajrából legnagyobb arányban a kereskedelem és gépjárműjavítás, valamint a mezőgazdaság részesült, rendre 24 és 23 százalékkal. A feldolgozóiparban tevékenykedő vállalatokhoz a kibocsátás 20 százaléka kötődött. A május végéig elérhető NHP fix keretében

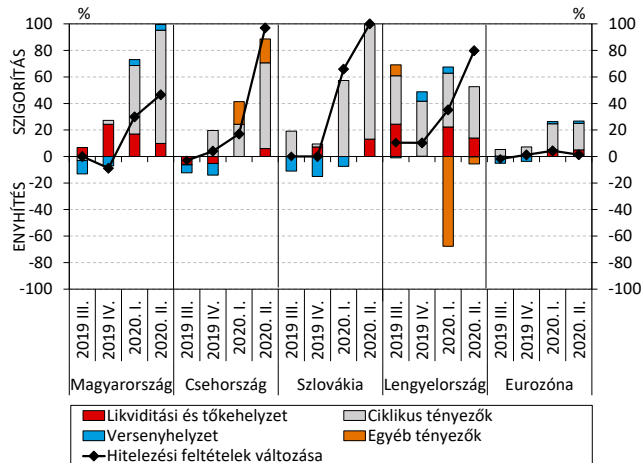

9. ábra: Vállalati hitelek éves növekedési üteme és a GDP-arányos hitelállomány nemzetközi összehasonlításban

Forrás: EKB, MNB.

10. ábra: Vállalati hitelfeltételek változása és a változás irányába ható tényezők nemzetközi összehasonlításban

Megjegyzés: Az egyes kategóriák értékei a tematikusan odatartozó tényezők számtani átlagaként adódnak. A pozitív értékek a feltételek szigorodását, a negatívak az enyhítést jelölik. Forrás: MNB, EKB, nemzeti jegybankok.

29 milliárd forint értékű szerződéskötés történt a vizsgált időszakban.

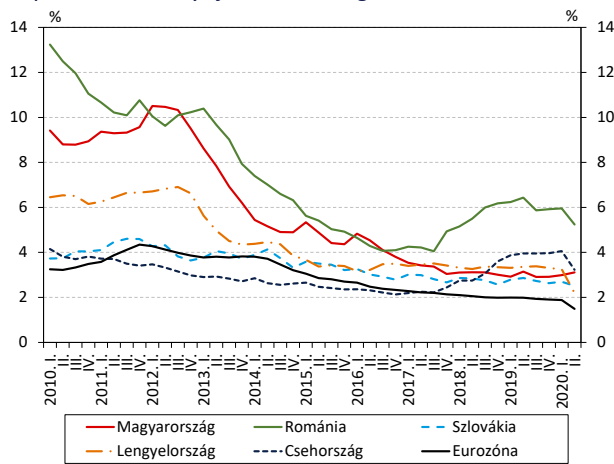
Nemzetközi kitekintés a vállalati hitelezésben

A hazai vállalati hiteldinamika éves szinten továbbra is számottevő, de már nem emelkedik ki jelentősen az uniós országok köréből. Magyarországon kívüli visegrádi országok tranzakciós bővülése elmaradt az euroövezet átlagától, mely bő 6 százalékos tette ki az elmúlt évben nagyfokú heterogenitás mellett (9. ábra). Németországot leszámítva az Európai Unió nagyobb nemzetgazdaságaiban (Franciaország, Olaszország, Spanyolország) a vállalati hitelezés élénkülése volt jellemző 2020 második negyedévében, melynek lehetséges oka a folyószámlahitel-keretek likviditási vagy biztonsgági célú lehívása lehetett, emellett Görögország, Horvátország és az Egyesült Királyság hiteldinamikája is javult a második negyedévben. A balti államok vállalati hitelállománya éves szinten jelentősen csökkent, emellett a közel 10 év óta folyamatosan növekvő lengyel hitelállomány is csökkenni kezdett. A hazai GDP-arányos vállalati hitelállomány – a visegrádi országokéhoz hasonlóan – továbbra is alacsony nemzetközi összehasonlításban.

Az eurozónában nagy heterogenitás mellett enyhén, a régióban jelentősen szigorodtak a vállalati hitelfeltételek. Az EKB legfrissebb Banki Hitelezési Felmérése szerint⁴ a visegrádi országok mindegyikében a bankok számottevő része jelezte a hitelhez jutás feltételeinek szigorodását (10. ábra), melynek fő oka a ciklikus tényezők romlása a térség országaiban. Az eurozónában az év első felében nagy heterogenitás mellett csak a bankok kis százaléka szerint szigorodtak a hitelhez jutás kondíciói. A szigorítás háttérében itt is leginkább ciklikus tényezők romlása állt, a fedezeti követelményeket, illetve a kockázatos hiteleken lévő prémiumot növelték leginkább a hitelintézetek az év második negyedévében. A négy legnagyobb euroövezeti tagállamot tekintve Németországban jelentősen szigorodtak, míg Franciaországban, Olaszországban és Spanyolországban jelentősen enyhültek a hitelezési kondíciók az elmúlt negyedévben. A várakozások szerint 2020

⁴ The euro area bank lending survey (https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/bank_lending_survey/html/ecb.blssurvey2020q2~d8de5b89f0.en.html)

11. ábra: Kamatok nemzetközi összehasonlítása a hazai pénznyomban nyújtott kisösszegű vállalati hitelekénél

Megjegyzés: 1 millió euro alatti, éven belül változó kamatozású hitelek, így a legfeljebb 2,5 százalékpontos felárú NHP-hiteleket nem tartalmazzák.
 Forrás: MNB, EKB, nemzeti jegybankok.

harmadik negyedében az eurozónában a hitelezési feltételek jelentősen szigorodhatnak az állami garanciaprogramok lezárultával.

Jelentősen csökkentek a vállalati hitelkamatok a régióban. 2020 második negyedében Lengyelországban nagyjából 100, Csehországban 80, Romániában 72, míg Szlovákiában 20 bázisponttal csökkent a kisösszegű vállalati hitelek kamatlábának mértéke (11. ábra). Éves összevetésben így – a magyarországi folyamatokkal szemben – az összes régiós országban a kamatok jelentős mérséklődése volt megfigyelhető. A felárak éves összehasonlításban jelentősen emelkedtek Csehországban, míg Romániában és Szlovákiában enyhén mérséklődtek. A nagyobb régiós hitelkamat-csökkenés oka a koronavírus hatására bekövetkező jegybanki kamatvágások átgyűrűző hatása. A vállalati kamatok legmagasabb szintje a régióban továbbra is az 5 százalékos átlagos kamatrátával rendelkező Romániában figyelhető meg.

1. KERETES ÍRÁS: A KORONAVÍRUS HITELEZÉSRE GYAKOROLT HATÁSAI A BANKI INTERJÚK TÜKRÉBEN

A negyedéves gyakorisággal lefolytatott hitelezési felmérés évente egyszer kiegészül a kereskedelmi bankok hitelezési vezetőivel készített interjúkkal, melyre 2020-ban a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mihamarabbi feltérképezése érdekében már áprilisban sor került 9 intézmény bevonásával. A legfrissebb fejleményekről ezen intézményeket ismételtén megkérdeztük június és július során.

Vállalati hitelezés

Az interjún részt vevő valamennyi bank arról számolt be, hogy a járványhelyzet sokkhatása a hitelezési folyamatokra is erőteljes hatást gyakorolt. A hitelintézetek a márciusi folyósítások szintjében még nem tapasztaltak érdemi visszaesést a korábbi hónapokhoz képest, ami elsősorban a már megkötött szerződésekhez kapcsolódó folyósításoknak volt köszönhető. Bár a bankok jelentős hitelkibocsátással számoltak az idei évre, a Covid-járvány miatt csökkentették tervszámaikat.

A hitelezési kockázat emelkedésével a bankok érdemben szigorítottak a hitelezési feltételeken, és többségük átmenetileg felfüggesztette a hitelkihelyezést a koronavírus következtében gazdaságilag sérülékeny ágazatokba sorolható vállalatok számára, mint például turizmus, vendéglátás, hotel és bevásárlóközpont finanszírozás. Ugyanakkor az állami hitel- és garanciaprogramok a bankok szerint hatékonyan támogatják a nehéz helyzetbe került vállalkozások forráshoz jutását: a közepes vállalatok körében az NHP Hajrá és az Eximbank termékei népszerűek, míg a kisvállalkozások esetében az NHP Hajrá mellett a Széchenyi Kártya program jelenti a fő finanszírozási forrást megfelelő garanciatermék bevonása mellett.

A bankok a projekthitelezésben alacsony számú új fejlesztési igényről számoltak be, a cégekre egyelőre kivárás jellemző. A folyamatban lévő projektek ugyanakkor nem álltak le, folytatják a hitelkeretek lehívását. Az újlakás építéseknel ellenben még az 5 százalékos áfával rendelkező projekteknel is lelassultak az előértékesítések.

Az interjúkon arról számoltak be, hogy a fizetési moratóriumban való részvétel csökken a vállalatméret növekedésével. Összességében az ügyfelek 50 százalék körüli aránya továbbra is törleszti hitelét, mely arány felülmúlta a banki várakozásokat. A bankok ugyanakkor már nem számítanak elmozdulásra ezekben az arányokban. A moratóriumban való részvétel önmagában nem gátja a hitelfelvételnek, azonban elővigyázatosságból szigorúbb átvizsgálásra kerülhet sor az érintett vállalatoknál.

A korlátozások feloldását követően már a Covid előtti időszak 80 százalékát éri el a bankok megítélése szerint a szerződéskötések volumene, V-alakú kilábalást feltételezve pedig a negyedik negyedévben már növekedést várnak. A bankok júliusban már elkezdtek lazítani a korábban szigorúbbá vált hitelfeltételeken is, azonban a nehéz helyzetbe került vállalkozások esetleges nemteljesítésére az év második felében megkezdik a felkészülést, és első körben a hitelek átütemezésével igyekeznek kezelni a törlesztési problémákat.

Háztartási hitelezés

A fizetési moratórium elrendelését követően a bankok nem fióki ügyfélszolgálati kapacitásai túlterheltté váltak, más területekről kellett erőforrást átcsoportosítani, például a moratóriummal kapcsolatos bejövő hívások kezelésére. Ezzel szemben a bankfiókok forgalma a felére csökkent a járványhelyzet idején. A bankok elmondása szerint az ügyfelek közel fele nem kívánt élni a moratórium lehetőségével, azonban terméktípusonként eltérő arányokat lehet megfigyelni: legnagyobb arányban a jelzáloghitelek törlesztését folytatták, míg a kisebb összegű hiteleket, mint például a személyi kölcsönök már alacsonyabb opt-out arány jellemezte.

A fogyasztási hitelek maximális THM-szintjét előíró kormányrendelet kapcsán a bankok termékfejlesztésbe kezdtek, emiatt átmenetileg felfüggesztették ezen hiteltermékeik értékesítését. A hitelkártyák és a folyószámlahitelek azonban hosszabb távon hiányozhatnak a bankok termékpallettájáról. Mivel 2021. január 1-től visszatérhet piaci kamatozásra a fogyasztási hitel, így nem gondolják a bankok, hogy kizorító hatással lenne a kormányrendelet az alacsonyabb jövedelmű ügyfelekre. Ellenben a szigorodó kockázati tolerancia okozhat kínálati korlátokat, míg keresleti

oldalról a munkahelyüket elvesztő ügyfelek irányából jelentkezhet visszaesés. A megkérdezett intézmények szigorúbb hitelbírálati folyamataikban emeltek a minimum-jövedelem elvárásokon, valamint azt is megvizsgálják, hogy az ügyfél sérülékeny ágazatban dolgozik-e, illetve csökkent-e a jövedelme az elmúlt hónapokban.

A gépjárműfinanszírozásban érintett intézetek elmondása szerint jelentős korlátot állított a vírus az autókereskedésben, hiszen az autógyárak leállása, valamint a használtautó-behozatal akadályokba ütközése komoly kínálati problémákat generált. A lakáspiaci tranzakciók átmeneti visszaesésével párhuzamosan mérséklődött a lakáshiteligénylések száma is. Ezzel szemben a beérkező babaváró hitelkérelmek száma alig csökkent, hiszen azt jellemzően a magas jövedelemmel és jó adósminősítéssel rendelkező ügyfelek igénylik, akikre a járványhelyzet munkaerőpiaci szempontból kevésbé hatott. (A babaváró adósok jellemzőit és főbb hitelcéljait a 2. keretes írásban részletezzük).

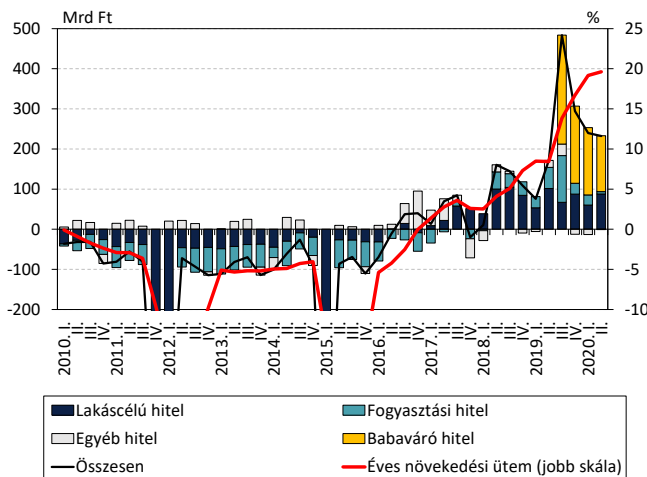
A jelzáloghitelezésben és a babaváró kölcsönök terén június óta normalizálódik a hitelezés, míg a személyi kölcsönök kibocsátása elmarad a járványhelyzet előtti szintektől. A vállalati szegmenshez hasonlóan a lakossági hitelfeltételeken is egyes bankok már lazítani kezdtek, azonban a moratórium miatt csak jövő év elején derül ki, mely háztartások lesznek képesek folytatni az adósságszolgálatukat. Felkészülve az esetleges nemteljesítésekre, egyes intézmények az év végéhez közeledve felkeresik az adósokat adategyeztetés céljából, elősegítve a későbbi kapcsolatfelvételt. Ahol pedig a moratórium megszűnését követően a hitel átütemezése nem lesz célravezető, ott a követeléskezelő cégekkel kötött forward flow megállapodások segíthetnek abban, hogy a banki mérlegekből mihamarabb kikerüljenek a nemteljesítő követelések. A bankok jelentős profitcsökkenéssel számolnak idén, mind a bevételek csökkenése, mind a várható veszteségekre képzendő céltartalékok miatt. A koronavírus-járvány pozitív hozadékaként említették a hitelezési vezetők, hogy a bevezetett korlátozások jelentősen hozzájárultak az online bankolás elterjedéséhez. Saját ügyfelek részére a legtöbb banknál elérhető a személyi kölcsönök end-to-end igénylése.

3. HITELEZÉSI FOLYAMATOK A HÁZTARTÁSI SZEGMENSZEN

A háztartások hitelintézeti szektorral szemben fennálló hitelállománya a járványhelyzet okozta korlátozások közepette is bővült, melyet elsősorban a babaváró hitelek dinamikus kibocsátása, valamint a fizetési moratórium miatt lecsökkent amortizáció támogatott. A hitelállomány a második negyedévben 232 milliárd forinttal bővült, így a fennálló állomány június végén 19,6 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszakában tapasztalt szintet. A negyedév során csökkent az új szerződéskötések volumene, a legnagyobb mérséklődés a személyi kölcsönök esetében volt megfigyelhető, ahol a kibocsátás 63 százalékkal múlta alul az előző év azonos időszakát. A hitelintézetek 142 milliárd forint értékben kötöttek babaváró hitelszerződéseket a második negyedévben, mellyel a termék június végén elérte a 785 milliárd forintos állományt. A babaváró adások jellemzőit és főbb hitelcéljait kérdőíves felmérés keretében vizsgáltuk meg. A CSOK keretében megkötött szerződések száma és volumene egyaránt csökkent az új lakásépítésekhez kötődő igénylésekben, míg a falusi CSOK esetében továbbra is dinamikus kibocsátás volt megfigyelhető a negyedév során.

A Hitelezési felmérésben részt vevő bankok szigorítottak mind a lakáscélú-, mind a fogyasztási hitelek sztenderdjein a negyedév során, elsősorban a scoring rendszer átalakítása révén, melyet a gazdasági kilátások-, valamint az ügyfelek hitelképességének romlása indokolt. Az új kibocsátásoknál a bankok érvényesítették a fogyasztási hitelek átlagos hitelköltségében a maximális THM-szintre vonatkozó előírást, míg a lakáshitelek esetében változatlan maradt a teljes hiteldíj mutató. Az év második felében a bankok nettó értelemben vett 16 százaléka mindkét termékkör esetében enyhítést helyezett kilátásba. A negyedév során szinte valamennyi válaszadó intézmény keresletcsökkenést érzékelt a lakáshitelek és a fogyasztási hitelek iránt, előbbi esetében azonban a bankok fele normalizálódást vár az év második felében.

12. ábra: A háztartási hitelállomány negyedéves tranzakciói hitelcél szerint

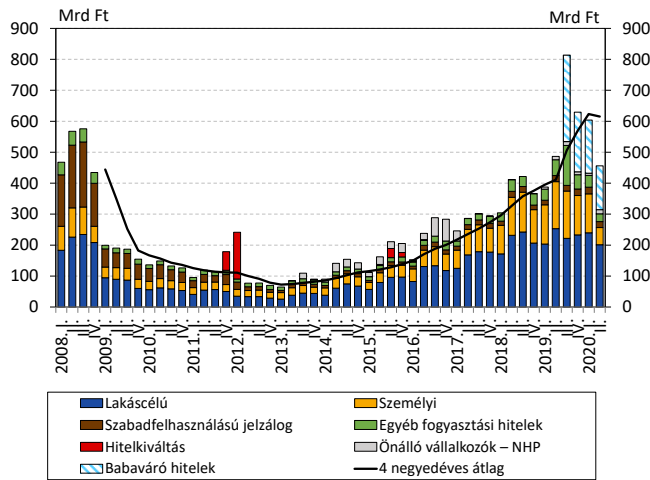
Megjegyzés: A tranzakciók tartalmazzák az elszámolás hatását. Forrás: MNB.

Hazai háztartási hitelezés

A moratórium miatti lassabb amortizáció és a babaváró hitelek jelentős volumene egyaránt hozzájárult a háztartási hitelállomány közel 20 százalékos bővüléséhez. A koronavírushoz kötődő korlátozások mérsékeltebb folyósításokat eredményeztek a negyedév során, ugyanakkor a moratórium a törlesztések egy részének átmeneti szüneteltetéséhez és így a fennálló állomány lassabb amortizációjához vezetett. A háztartások hitelintézeti szektorral szemben fennálló hitelállománya 232 milliárd forinttal bővült 2020 második negyedévében a tranzakciók eredményeként. A háztartási hitelállomány júniusra elérte a 7567 milliárd forintot, amely 19,6 százalékkal haladja meg egy évvel ezelőtti szintjét (12. ábra). A negyedéves tranzakciós bővülés 60 százalékát, mintegy 140 milliárd forintot a babaváró hitelfolyósítások adták. A lakáscélú hitelek állománya 88 milliárd forinttal, míg a fogyasztási hitelállomány 6 milliárd forinttal bővült a negyedév során.

A babaváró hitelek támaszt nyújtanak a háztartási hitelpiacnak. A koronavírus megfékezése kapcsán

13. ábra: Új háztartási hitelek a hitelintézeti szektorban

Megjegyzés: A hitelkiváltás csak a végtörlesztéssel és a forintosítással összefüggő kiváltásokat jelöli. Az egyéb fogyasztási hitelek a gépjármű-, áruvásárlási- és egyéb hiteleket tartalmazzák. Forrás: MNB.

1. táblázat: Az új kibocsátású lakás- és fogyasztási célú hitelek szerződésszáma és átlagos hitelösszege

		2019. II. n.év	2020. II. n.év	változás %
Szerződések száma (ezer darab)	Lakáscélú hitel: használt lakás vásárlás	18,0	12,6	-30,0
	Lakáscélú hitel: felújítás és egyéb	4,5	3,5	-21,7
	Lakáscélú hitel: új lakás építés vagy vásárlás	4,4	3,0	-32,0
	Személyi kölcsön	83,5	31,6	-62,2
Átlagos hitelösszeg (millió Ft)	Lakáscélú hitel: használt lakás vásárlás	9,9	10,9	10,9
	Lakáscélú hitel: felújítás és egyéb	4,5	5,6	26,0
	Lakáscélú hitel: új lakás építés vagy vásárlás	12,3	14,1	15,1
	Személyi kölcsön	1,8	1,8	0,0

Megjegyzés: Hitelintézeti hitelek. Forrás: MNB.

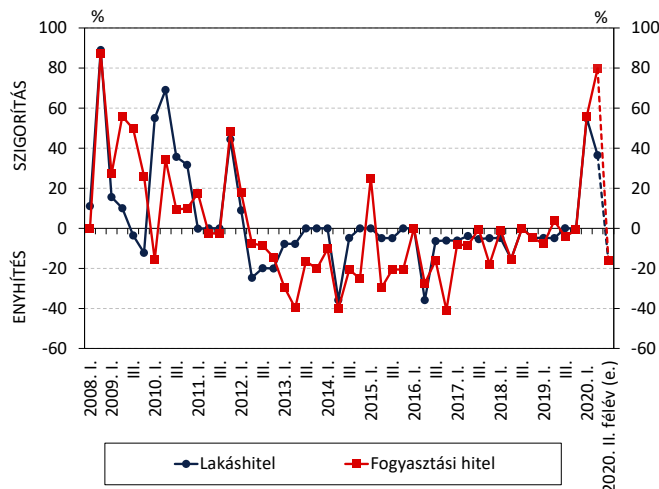
bevezetett korlátozó intézkedések a lakossági hitelkihelyezésekre is kihatottak. 2020 második negyedévében a hitelintézeti szektor 443 milliárd forint értékben kötött új hitelszerződéseket⁵ a háztartásokkal (13. ábra), mely az előző év azonos időszakához viszonyítva 7 százalékos mérséklődést jelent. A legnagyobb visszaesés a személyi kölcsönknél jelentkezett, ahol a kibocsátás 63 százalékkal múlta alul a 2019 azonos negyedévi volument. A lakáspiaci folyamatokkal összhangban a lakáscélú hitelek kibocsátása is csökkent, éves összevetésben mintegy 20 százalékkal. Emellett szintén jelentős volument képviseltek a babaváró hitelek, melyek negyedéves kibocsátásával (142 milliárd forint) az egy évvel ezelőtt induló termék június végén elérte a 785 milliárd forintos állományt. A babaváró hiteladósok jellemzőiről és fő hitelcéljairól a 2. keretes írás nyújt részletes tájékoztatást.

A koronavírus kapcsán bevezetett korlátozások hatására csökkent a szerződéskötések száma. A csökkenő szerződéskötési volumennel összhangban a szerződések száma is visszaesést mutatott a negyedév során. A negyedév során megkötött személyi kölcsönszerződések száma 62 százalékkal volt alacsonyabb az előző év azonos időszakában megfigyelt szintnél. A lakáscélok esetében a használt lakás vásárlására megkötött szerződések száma 30 százalékkal esett vissza, és hasonló tendencia volt megfigyelhető az új lakás építése vagy vásárlása kapcsán megkötött szerződések esetében is (1. táblázat). A lakásárak éves alakulásával párhuzamosan az erre a célra igényelt hitelösszegek is emelkedtek: újjépítésű lakások esetében már átlagosan 14 millió forintot, használt lakás vásárlásakor pedig átlagosan 11 millió forintot igényeltek a háztartások rendre 18 és 19 évet meghaladó futamidő mellett 2020 második negyedévében.

Szigorítottak a bankok a lakáscélú- és a fogyasztási hitelfeltételeken. A Hitelezési felmérésre adott válaszok alapján a bankok nettó értelemben vett 37 százaléka szigorított a lakáscélú hitelek sztenderdjein a negyedév során, amely elsősorban a scoring rendszer módosításán keresztül valósult meg. A

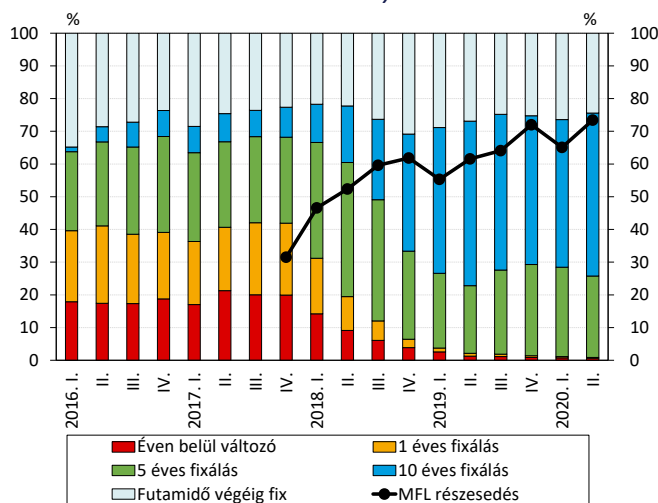
⁵ Az NHP keretében önálló vállalkozóknak nyújtott hitelek nélkül.

14. ábra: A hitelezési feltételek változása a háztartási szegmensben

Megjegyzés: A nettó arány a szigorítók és az enyhítők különbsége piaci részesedéssel súlyozva. Forrás: MNB, a bankok válaszai alapján.

15. ábra: Az új lakáshitel-volumen megoszlása kamatperiódus szerint, valamint a Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitel termékek aránya

Megjegyzés: Az MFL termékek részesedése a lakás-takarékpénztári folyósításoktól szűrt, legalább 3 évre (2018. IV. negyedévtől legalább 5 évre) kamatfixált új kibocsátáshoz viszonyítva. Forrás: MNB.

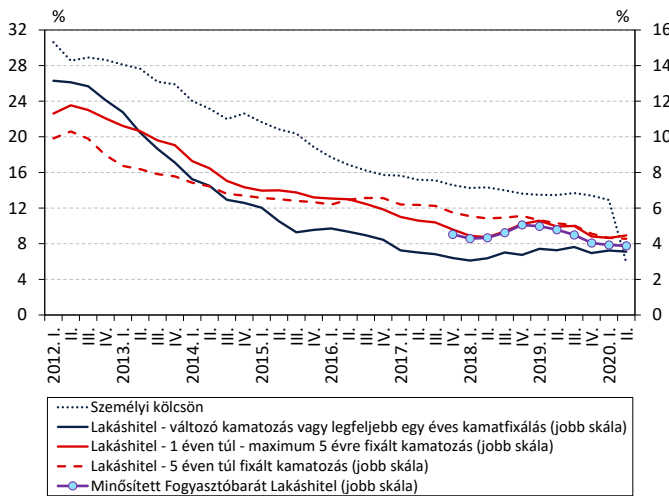
szigorítást a gazdasági kilátások, valamint az ügyfelek hitelképességének megváltozása indokolta. Az év második felében ugyanakkor a bankok nettó 16 százaléka enyhítést helyezett kilátásba a piaci részesedési célok elérése érdekében (14. ábra). A fogyasztási hitelek esetében a válaszadó intézmények nettó 80 százaléka szigorított a hitelhez jutás feltételein, elsősorban a THM-korlát által érintett áruhitelek és személyi kölcsönök esetében. A szigorítás legfőképp az elvárt hitelképességi szint növelésével valósult meg, melyet a hitelintézetek interjúk keretében is megerősítettek.⁶ A lakáshitelekhez hasonlóan a fogyasztási hitelek sztenderdjein is enyhíteni tervez a bankok nettó 16 százaléka, melyet a maximális futamidő hosszabbításával kívánnak megvalósítani.

Tovább emelkedett a hosszú távra fixált hitelek aránya. A 2020 második negyedében megkötött lakáshitel-szerződések döntő többségét hosszabb távra rögzített kamatozás jellemzi, míg a változó vagy legfeljebb egy évre kamatfixált hitelek aránya nem érte el az 1 százalékot sem. Az 5 évre kamatfixált hitelek aránya 25 százalékot tett ki a negyedéves kibocsátásban, míg a szerződések háromnegyede legalább 10 évre, vagy a futamidő végéig fix kamatozással bír, mely biztosítja az adósok számára a hosszú távon kiszámítható törlesztőrészeket (15. ábra). A Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitelek (MFL) megjelenése és növekvő népszerűsége érdemben hozzájárult a kamatkockázat csökkentéséhez. A negyedév során megkötött lakáshitel-szerződések 73 százaléka rendelkezett MFL minősítéssel.

A lakáshitelek hitelköltsége nem változott érdemben a negyedév folyamán. A negyedév során megkötött lakáscélú hitelszerződések átlagos hitelköltsége nem változott előző negyedévhez képest. A személyi kölcsönök esetében 7 százalékpontos mérséklődést követően 5,88 százalékon állt az átlagos teljes hiteldíj mutató a negyedév végén, a maximális THM-re vonatkozó előírás érvényesítését követően (16. ábra). A változó kamatozású lakáshitelek felára a negyedév során 0,6 százalékponttal csökkent, azonban a lakáshitelkibocsátás túlnyomó részét kitevő 5 évnél hosszabb kamatfixálással rendelkező

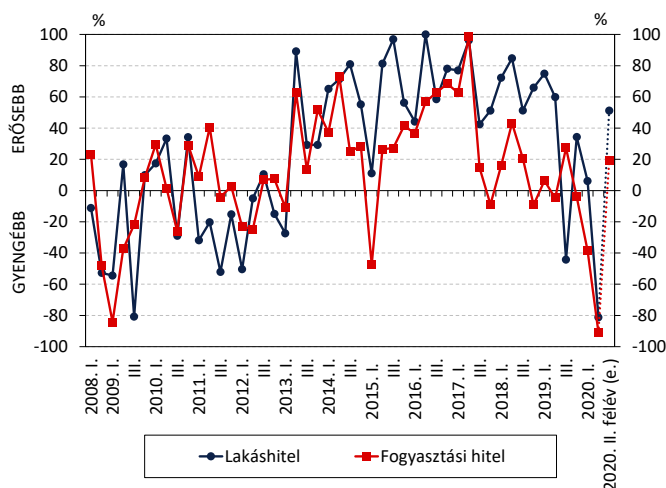
⁶ A bankok hitelezési vezetőinek tapasztalatairól és várakozásairól interjúsorozat keretén belül is tájékozódunk, melynek eredményeit az 1. keretes írásban részletezzük.

16. ábra: Az új háztartási hitelek THM-szintje

Megjegyzés: Új folyósítású hitelkamatok negyedéves átlaga. Forrás: MNB.

17. ábra: Hitelkereslet a háztartási hitelezési szegmensben

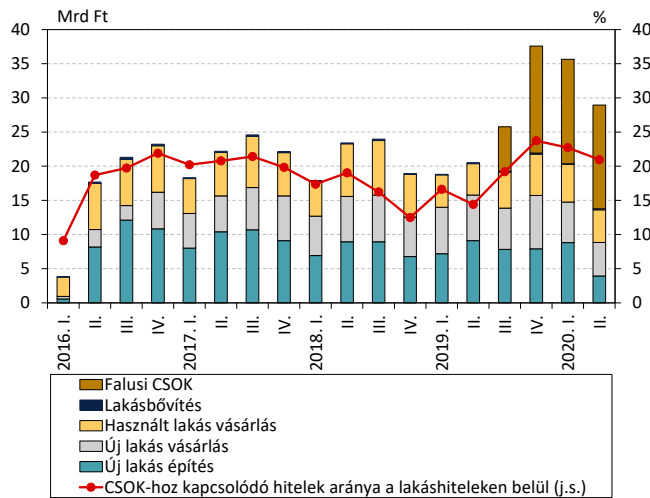
Megjegyzés: Az erősebb és gyengébb keresletet jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva. Forrás: MNB, a bankok válaszai alapján.

hitelek esetében a hosszabb távú forrásköltségek (releváns IRS-ek) változatlansága mellett előző negyedévi szinten maradt a felár. A Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitelek felára továbbra is 2,4 százalékponton áll.

A bankok a hitelkereslet visszaeséséről számoltak be. A Hitelezési felmérés keretében válaszadó bankok nettó értelemben vett 81 százaléka csökkenő keresletről számolt be a lakáshitelek piacán, azonban az év második felére pozitívak a kilátások, és a bankok fele ismét keresletélénkülést vár (17. ábra). A fogyasztási hitelek iránti keresletcsökkenést a bankok 91 százaléka érzékelte, és e termék esetében az intézmények mindössze 19 százaléka valószínűsíti a kereslet emelkedését a második félévben. Ugyanakkor a gépjárműfinanszírozás terén 75 százalékuk élénkülő hitelkereslettel számol az év második felében a korlátozások miatt elhalasztott vásárlások magvalósulásával.

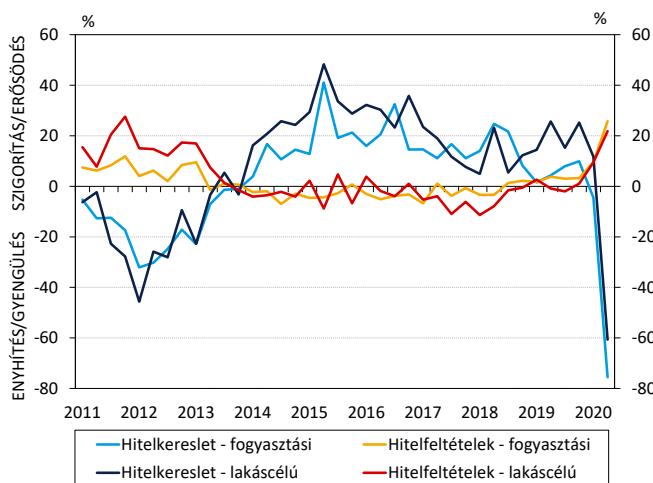
Jelentősen visszaesett az építkezésekhez igénybe vett CSOK. A járványhoz kötődő korlátozás a támogatott lakáshitelek esetében is éreztette hatását: a Családi Otthontermelési Kedvezmény keretében megkötött szerződések volumene egyharmadával csökkent előző év azonos időszakához viszonyítva. A háztartások a negyedév során közel 5 ezer szerződést kötöttek 14 milliárd forint értékben (18. ábra). Legnagyobb mértékű visszaesés az új lakás építésére igényelt CSOK kapcsán volt megfigyelhető, ahol 2019 második negyedévéhez képest több mint 50 százalékkal esett vissza a megkötött szerződések száma és volumene. Ezzel szemben a használt lakás vásárlására felvett támogatott hitelekben nem tapasztalható csökkenés éves összevetésben. A negyedéves lakáshitel-kibocsátás együtöde, mintegy 42 milliárd forint kötődött a Családi Otthontermelési Kedvezményhez. Az egy éve elindult falusi CSOK kibocsátása továbbra is jelentős: a negyedév során az ügyfelek közel 3 ezer szerződést kötöttek e program keretein belül, melynek felét használt lakás vásárlására és felújításra igényelték, míg a 15 milliárd forintos szerződött volumenben a korábbi negyedévekben megfigyelhető 20 százalékról 27 százalékra emelkedett a meglévő lakások felújítására fordított összeg aránya.

18. ábra: A CSOK-szerződés-kötések volumene a támogatás célja szerint

Megjegyzés: A Falusi CSOK felhasználható használt lakás vásárlására, valamint korszerűsítésre és bővítésre. Forrás: Pénzügyminisztérium.

19. ábra: Háztartási hitelfeltételek és a kereslet változása az eurozónában

Megjegyzés: Súlyozott nettó arány, melynek alapja az egyes országok részese-
dése az eurozóna teljes hitelállományából, és az egyes bankok részese-
dése a felmérésben részt vevő bankok teljes hitelállományán belül. Forrás: EKB.

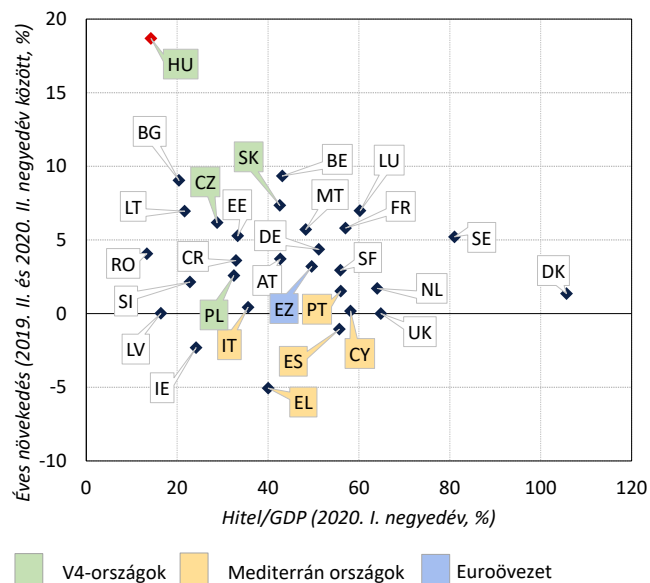
Nemzetközi kitekintés a háztartási hitelezésben

A koronavírus erőteljes hatást gyakorolt az uniós lakossági hitelezési folyamatokra. Az EKB legfrissebb Banki Hitelezési Felmérése szerint az idei év második negyedévében szigorúbbá váltak a lakossági hitelezési feltételek az eurozónában is. E mögött elsősorban a koronavírus következtében bizonytalanabbá váló gazdasági környezet, a csökkenő banki kockázati étvágy és az ügyfelek hitelképességének romlása áll. A szigorítást jelzők aránya – a bankok nettó értelemben vett mintegy negyede – jelentősen meghaladja az 5 százalékos körüli hosszú távú átlagot. Az izolációs lépések, a háztartások várakozásainak borúsabbá válása, munkaerőpiaci helyzetük romlása és az ezzel párhuzamos tartalékolás a hitelkereslet markáns visszaeséséhez vezetett. A bankok nettó értelemben vett 61 százaléka számolt be a lakáscélú-, 76 százalékuk pedig a fogyasztási célú hitelek keresletének csökkenéséről (19. ábra). Ugyan a több tagállamban is bevezetett fizetési moratórium a törlesztések egy részének átmeneti szüneteltetése miatt az állomány magasabb növekedési ütemét eredményezheti, a kereslet visszaesése és a kínálat szűkülése több uniós tagállamban is fékezte a lakossági hitelek állománybővülését. A második negyedévben összességében 3,2 százalékkal nőtt az eurozóna háztartásainak eladósodottsága éves alapon (20. ábra). Írországban, valamint a 2008-as pénzügyi és gazdasági válság nemteljesítő hitelállományának örökségével küzdő mediterrán régió esetében a koronavírus hatására szűkült az állomány, az Egyesült Királyságban pedig stagnálás, míg a magországi és a KKE országok esetében robusztusabb növekedés volt megfigyelhető.

A kelet-közép-európai régióban a szigorodó hitelfeltételek mellett is bővült a hitelállomány. A kevésbé kiszámítható és romló gazdasági környezet a régiós országokban is a banki lakossági hitelfeltételek szigorodásához vezetett, emellett a bankok általánosságban ezen tagállamokban is a lakossági hitelkereslet visszaeséséről számoltak be. Az ügyfelek hitelképességének romlása és a banki kockázati tolerancia mérséklődése többek között a hitelösszegek csökkenésében, szigorúbb fedezeti követelményekben, illetve a felárak alakulásában is tetten érhető volt: Csehországban, illetve kisebb mértékben

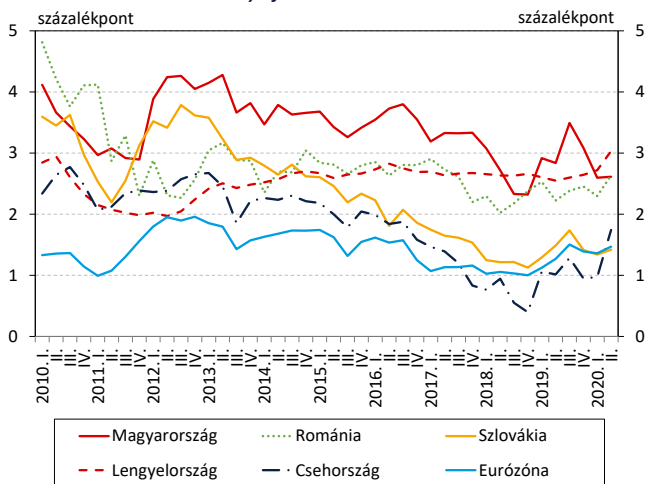

20. ábra: Háztartási hitelek éves növekedési üteme és a GDP-arányos hitelállomány nemzetközi összehasonlításban

Forrás: EKB.

21. ábra: A felár nemzetközi összehasonlítása a hazai pénz-
nemben nyújtott lakáscélú hiteleknel

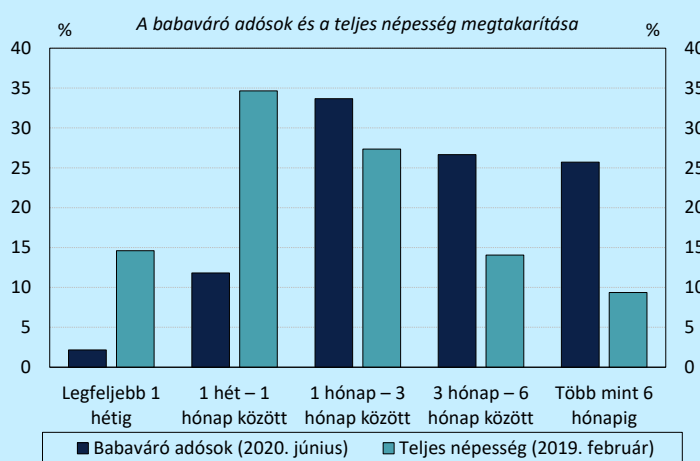
Megjegyzés: A változó vagy legfeljebb 1 évig fixált kamatozású lakáscélú hitelek esetében a 3 havi bankközi kamat, az 1-5 évre fixált hitelek esetében a 3 éves, az 5-10 évre fixált hitelek esetében a 7 éves, míg a 10 éven túl fixált lakáshitelek esetében a 15 éves IRS feletti, THM alapú simított felár. Forrás: MNB, EKB, EMF, Datastream, nemzeti jegybankok.

Lengyelországban és Romániában is emelkedtek a kamatfelárak (21. ábra). A régiós országok hitelállományának bővülése (Lengyelországot kivéve) a koronavírus ellenére is az uniós átlag felett alakult (20. ábra). Ennek részben az ezekben az országokban is bevezetett törlesztési moratórium lehetett az oka (Szlovákiában és Csehországban is elrendelték a moratóriumot kilenc, illetve három hónapra, míg a lakossági hitelekre vonatkozó törlesztés-szüneteltetés Lengyelországban a bankok önkéntes részvételén alapul és szintén három hónapra terjed ki). A dinamika elsősorban hazánkban volt kiugró, annak pénzügyi stabilitási kockázatait ugyanakkor csillapítja, hogy a magyar lakosság GDP-arányos eladósodottsága még mindig az egyik legalacsonyabb az unióban, a hitelezés pedig egészséges szerkezetben történik.

2. KERETES ÍRÁS: A BABAVÁRÓ HITELADÓSOK JELLEMZŐI ÉS CÉLJAI

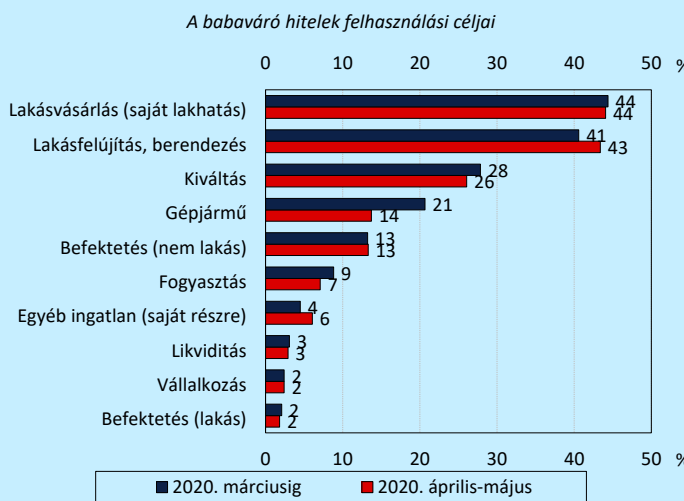
A babaváró hitelcélok feltérképezése és a hiteladósok alaposabb megismerése céljából az MNB online kérdőíves felmérést végzett az adósok körében a kereskedelmi bankok közreműködésével. A kérdőívre 2020. május 25. és június 15. között érkeztek válaszok, a felmérésben a babaváró adósok 10 százaléka, 7655 fő vett részt.

Felmérésünk eredményei alapján **a babaváró hiteladósok a teljes népességhez képest magasabb iskolai végzettségűek, magasabb jövedelemmel és több megtakarítással rendelkeznek.** A kérdőív kitért arra, hogy ha a házaspár mindkét tagja elveszítené az állását, mennyi ideig lennének képesek fenntartani a jelenlegi életszínvonalukat. A babaváró adósok 52 százalékának van három hónapot meghaladó időszakra elegendő megtakarítása, míg ez az arány egy 2019-es felmérés alapján a teljes népességen belül 23 százalék. Míg a 2016-os EU-SILC felmérés alapján a teljes népesség 81 százaléka értékelte úgy jövedelmi helyzetét, hogy szokásos havi kiadásait csak nehézségek árán tudja fedezni, a kérdőívre kapott válaszok alapján a babaváró adósok esetében ez az arány 33 százalék. A hitelfelvételi magatartásuk szempontjából banki adatszolgáltatások alapján elmondható, hogy az adósok jövedelemarányos kifizetettsége alacsony: az igénylő párok a hitelek 55 százaléka esetében 25 százalék alatti jövedelemarányos törlesztőrészlet mutató mellett veszik fel a babaváró hitelt. A jövőbeni törlesztési képességet szintén pozitívan befolyásolja, hogy a babaváró adósok munkaerőpiaci helyzete érdemben nem romlott a hazai koronavírus-járvány első négy hónapjában: a párok férfi tagjainak 2 százaléka, a nőknek pedig 1 százaléka veszítette el állását február óta.

Megjegyzés: A kérdőívben a kérdés így szerepelt: Ha Ön és házastársa is elveszítené az állását, mennyi ideig lenne képes fenntartani a jelenlegi életszínvonalát?
 Forrás: MNB Babaváró kölcsönök online felmérés, MNB Kamatkockázat felmérés

A termék szabad felhasználású jellege miatt eddig csak korlátozott, kvalitatív ismereteink voltak arról, hogy milyen célokban hasznosulnak a felvett kölcsönök. A felmérés eredményei alapján elmondható, hogy **a babaváró hitelek felvétele mögött a lakáscélok dominálnak:** összességében a hiteladósok háromnegyede jelölte a lakásvásárlás, illetve a -felújítás, berendezés célok egyikét. A harmadik leggyakoribb cél a hitelkiváltás volt. További jellemző célok a gépjárművásárlás, a (nem ingatlan) befektetés, illetve a fogyasztás, mely utóbbi magába foglalja a gyermekvállalással kapcsolatos kiadások fedezését. Kevésbé jellemzőek ugyanakkor a likviditási problémák áthidalására, a vállalkozásokhoz kötődő, valamint a befektetési célú ingatlan vásárlására felvett babaváró hitelek.

Megjegyzés: Több válasz is megjelölhető volt, így a hitelcélok gyakoriságainak összege nem 100 százalékot ad ki. Forrás: MNB Babaváró kölcsönök online felmérés.

Az egyes hitelcélok arányaiban megmutatkozott a koronavírus-járvány hatása: az idén áprilisban és májusban babaváró hitelt igénylők körében a korábbi 21 százalékról 14 százalékra csökkent a gépjárművásárlók, továbbá 9

százalékról 7 százalékra a fogyasztási célokat megjelölők aránya. Ugyanakkor a lakásfelújítást és a nem lakás típusú ingatlan (pl. termőföld, telek) megvásárlását finanszírozók aránya emelkedett.

A babaváró kölcsön magas hitelösszege lehetővé teszi, hogy több hitelcél is fedezzen a termék: az adósok közel fele több különböző célra is felhasználja az összeget (több hitelcél fennállása esetén is jelentős a lakáscél jelenléte). Ennek ellenére az adósok egy másik csoportja, **több mint harmada másik banki hitellel vagy CSOK-támogatással egészíti ki a babaváró hitelt** annak érdekében, hogy megvalósítsa céljait. A kiegészítő hitelfelvétel leggyakrabban lakáshitelt, illetve a Családi Otthontermelési Kedvezményhez kapcsolódó hiteleket vagy támogatásokat jelenti.

A kérdőív válaszainak áttekintése arra is lehetőséget adott, hogy bizonyos babaváró hiteladós-csoportokat részletesebb elemzésnek vessük alá:

- A folyósítás időpontjában a babaváróadós-párok 30 százalékának még nem volt gyermeke, ezzel szemben 9 százalékuk nevelt 3 vagy több gyermeket. A **gyermektelenek** körében egyértelműen – és sokgyermekeseket messze meghaladóan – domináns cél volt a lakásvásárlás. A **nagycsaládosok** esetében a lakásfelújítás és -berendezés tekinthető a leggyakoribb hitelcélnek, feltételezhetően azért is, mert esetükben magasabb lehet a saját lakástulajdon aránya. Jövedelmi szempontból a gyermekkel nem rendelkező babaváró hiteladósok átlagosan valamivel rosszabb helyzetben vannak, mint a több gyermeket nevelők, de ez összefüggésbe hozható az átlagosan alacsonyabb életkorral is.
- A **legalacsonyabb**, nettó 300 ezer forint alatti jövedelmű háztartások (az adósok 23 százaléka) esetében gyakoribb a lakásfelújítás, -berendezés, a hitelkiváltás és a likviditási cél, míg a **legmagasabb**, nettó 750 ezer forint feletti **jövedelmű adósok** (az adósok 10 százaléka) mintegy harmada megjelölte a befektetési célok valamelyikét.
- Aggregált adatszolgáltatásból ismert, hogy a babaváró adósok közel 40 százaléka a gyermekvállalása kapcsán már jelenleg is a hároméves moratóriumban van. A felmérés alapján ugyanakkor az is kiderült, hogy további 40 százalékuk élt a koronavírus-járvány kapcsán a 2020 végéig bevezetett törlesztés-felfüggesztés lehetőségével. Szociodemográfiai szempontból az látható, hogy a **Covid-moratóriummal élők** relatíve alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek, és közel 40 százalékuk kisebb vagy nagyobb nehézségek árán tudja csak fedezni szokásos havi kiadásait. Munkaerőpiaci helyzetüket tekintve nagyobb arányban jellemző rájuk a nem-teljes munkaidőben való foglalkoztatottság. Lakóhelyet tekintve a kisebb településeken jellemzőbb a Covid-moratórium igénybevétele, emellett pedig az alacsonyabb iskolai végzettség is növeli az abban való részvétel valószínűségét.

Összességében a kutatás eredményei megerősítették a banki adatszolgáltatásokból kirajzolódó képet a **babaváró adósok alacsony pénzügyi stabilitási kockázatáról**: kedvező jövedelmi, vagyoni és munkaerő-piaci helyzetük alapján jó minőségű ügyfelekről van szó az esetükben. A babaváró hitelek nagy arányban a fiatal házaspárok lakhatási céljainak megvalósításában nyújtanak segítséget, viszont ezen adósok jelentős részének további támogatásra/hitelfelvételre van szüksége ennek megvalósításához.

4. MELLÉKLET: MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Az elemzés alapját statisztikai adatok és a Hitelezési felmérés eredményei adják.

1. *Hitelaggregátumok és hitelkamatok adatai*

A Magyar Nemzeti Bank törvény által meghatározott feladata statisztikai adatok közlése a hitelintézeti rendszer működésére és az ország pénzügyi helyzetére vonatkozóan. Az MNB honlapján megtalálhatóak az összeállított statisztikák, a fő adatokat bemutató sajtóközlemények és a statisztikák készítésének módszertani leírásai. A weboldal elérési címe: <http://www.mnb.hu/statisztika>

2. *Hitelezési felmérés*

A Hitelezési felmérés segít feltárni, hogy a meghatározó hazai bankok hogyan látják, értékelik a piaci folyamatokat, illetve hogyan alakítják stratégiájukat és azon belül hitelezési politikájukat. A lakáshitelekkel kapcsolatos kérdésekre 9, a fogyasztási hitelezéssel összefüggően 12 bank adott választ. A 2020 második negyedév végi adatok alapján a lakáscélú hitelállományra vonatkozóan a felmért intézmények a bankszektor 83 százalékát fedik le, míg a fogyasztási hitelek piacának 92 százalékát. A vállalati kérdőívet összesen 15 bank töltötte ki, ezek a vállalati hitelek piacának 95 százalékát képviselik, és az üzleti ingatlanhitelekre vonatkozó kérdőívre válaszoló 14 bank piaci részesedése is 93 százalék.

A felmérés minden szegmensben sztenderd kérdőívből áll. A visszatekintő kérdések 2020 második negyedévére (2020 első negyedévéhez képest), az előretekintő kérdések a következő fél éves időszakra, azaz 2020 második félévét lefedő időszakra vonatkoznak (2020 második negyedévéhez képest). A mostani kérdőívet a hitelezési vezetők 2020. július 1. és július 16. között töltötték ki.

A változás jelzésére a válaszadók százalékában kifejezett, úgynevezett nettó változás mutatót használjuk. Ezt úgy kapjuk, hogy a változást (szigorítást/növekedést/erősödést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányából levonjuk az ellenkező előjelű változást (enyhítést/csökkenést/gyengülést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányát.

A Hitelezési felmérés részletes eredményei és az ábrakészlet az alábbi linken található: <http://www.mnb.hu/penzugyi-stabilitas/publikaciok-tanulmanyok/hitelezesi-felmeres>.

HITELEZÉSI FOLYAMATOK

2020. szeptember

Nyomda: Prospektus Kft.

8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.